

در این بحث از سیزده سالگان تا هیجده سالگان گفتگو به میان میاوریم همان سنینی که روانشناسان و متخصصین تعلیم و تربیت آنرا دوره نوجوانی نامیده اند. میدانیم که آدمی در مسیر حیات و زندگی خود دورانهائی را پشت سر میگذارد تا از آن توشه راهی جهت تکامل و حیات جاوید خود بردارد. بررسی ساختار شخصیتی فرد در هر دوره بدون توجه به زمینهها و خصوصیات دورههای قبل از آن امکان پذیر نمیباشد بهمین جهت کارشناسان و متخصصین فن تربیت هنگام برخورد با فرد در هر دوره جویای خصوصیات اخلاقی، رفتاری، عاطفی آموزشی و تربیتی گذشته کودک و یا نوجوان می-

نوجوانی

شوند و بر اساس اطلاعات بدست آمده به راهنمایی و مشاوره جهت حل مشکل و رفع نقاط ضعف و همچنین هدایت در جهت تکامل شخصیت وی می پردازند .

دوره نوجوانی اهمیت ویژه گنهای خاصی را دارا است که باید پدران و مادران و مربیان عزیز به همگی آنها توجه داشته باشند و ظرافت روح و شکنندگی روان نوجوان را با تمام وجود لمس و احساس نمایند تا وظایف و نقش خود را بخوبی در ارشاد نوجوانان ایفا نمایند .

در این دوره تغییرات جسمی و روانی بارزی در نوجوان ظاهر می شود بطوریکه از وی انسانی با رفتاری کاملا " تازه نو می سارد که لازم است هم خود او و هم اطرافیانش مخصوصا " پدران و مادران و معلمین عزیز از این تحولات کاملا " آگاه و مطلع باشند مسائل آنرا درک کنند تا از مشکلات و گرفتاریهای بعدی که بسا با دست خودشان ایجاد می گردد پیش گیری شود و ساختار عاطفی روانی شخصیت او در آینده بر اساس معیارها و ارزشهای انسانی و اسلامی پایه گذاری گردد . رشد و نمو سریع قد و وزن که در آغاز در اندامهای مختلف نامتناسب می باشد باین معنی که بعضی از اندامها رشد سریعتر نسبت به سایرین دارند مثلا " ممکن است دستها یا پاها نسبت به سایر اعضا رشد بیشتری داشته باشد البته بعد از مدتی این رشد متعادل و معمولی شده و تناسب اندامها محفوظ میماند . این عدم تناسب در کار برد و عمل نوجوان مثلا " راه رفتن و یاد دیدن و یا جابجا کردن بعضی موارد ممکن است مواجهه با مشکلاتی نماید که وی از شرکت در بعضی

مجالس خانوادگی و یا دوستانه و بابازیهای دسته جمعی خود داری نماید و حالت انزوا و گوشه گیری بخود بگیرد . که البته بزودی تمام این موارد مرتفع خواهد شد .

رشد سریع و تغییراتی که در صدا و رویش موی صورت در پسران و ظهور علائم بلوغ و تحولات آن در دختران که علت اصلی همه ترشحات هر مونهای مختلف بویژه هر مونهای جنسی است و عدم آشنائی و آگاهی والدین در برخورد با چنین مسائلی ممکن است نوجوان را از سلامت جسمی و اخلاقی و روانی خارج نماید . هیجان و احساسات بیش از حد کنجگاوای در مسائل و توجه و علاقه به مطالعه و تجسس در اطراف بلوغ و مسائل آن از دیگر نشانه ها و تظاهرات این دوره است از نظر عاطفی نوجوان توجه به یافتن دوست پیدا می کند و اگر توسط مربیان و والدین در انتخاب دوست راهنمایی نشود ممکن است گرفتار افراد فاسد جامعه گردد . و منحرف شود و عده زیادی از نوجوانان بعلت همین عدم توجه و گاهی هم بعلت ضربه های عاطفی و روانی شدیدی که از والدین و مربیان می بینند به دام بملای خانمانسوز مواد مخدر و سقوط اخلاقی می افتند که البته نجات آنها کاری بس دشوار است برخی از نوجوانان به دلیل وجود بعضی قبود خانوادگی دچار کم روئی و انزوا طلبی می شوند . فرو رفتن در رویاها و خیالیافیها در بعضی از نوجوانان ممکن است یک پدیده از خود بیگانگی در آنها ایجاد نماید بطوریکه جسمش در جائی و روحش فرسنگها از آن فاصله دارد .

من در میان جمع و دلم جای دیگر است
مهمترین مسئله‌ای که باید مریبان از آن آگاه
باشند احساس تازه‌ای است درباره "من" یا "خویش
که نوجوان پیدا می‌کند و برای نخستین بار در
این‌ستین می‌رود تا احساس کسب شخصیت
نماید و مقدار زیادی از رفتار وی به دنبال این
ساخت و شناخت تازه رنگوبوی تازه می‌گیرد.
بر همین اساس نوجوان برای خود و رفتار-
هایش الگوها و انگاره‌هایی انتخاب می‌کند
که گاهی بر اصل قهرمان طلبی الگوهای خالی و
رویایی هستند و وجود خارجی ندارند ولی در
عین حال برای نوجوان در حد پرستش دوست
داشتنی و قابل احترام می‌باشند و چه بسا که
این الگوهای رفتاری بجهت بدآموزی موجب
اختلالات شخصیت و انحراف نوجوان و از طرفی
هم هرگاه انگاره‌ها دارای شخصیتی والا
و معنوی و عرفانی و روحانی یا حتی علمی
باشد نوجوان نیز پایه‌ومایه‌ای معنوی و انسانی
خواهد یافت .

نوجوان ، نوجوو نوگرا و تنوع طلب همیشه
بدنبال کسب معلومات جدید و تحقیقات و
کشفیات تازه می‌باشد و طالب نام و شهرت
است و بدنبال کارهای دشوار و مشکل و چشم
گیر می‌رود تا با حل آنها مشهور شود ، با
گفتار و رفتار دیگران مخالفت می‌کند و از این‌کارش
احساس غرور می‌نماید و بازهم انگیزه او نشان
دادن شخصیت خویش است .

نوجوان از نادرستی و دغل کاری ، سازشکاری
حسابگری ، سستی و تنبلی بیزار و متنفر است
و باید توجه داشت که رفتارهایی از قبیل-
گستاخی و گاهی بی‌احترامی نسبت به بزرگترها
که از او ظاهر می‌شود ناشی از همان روح احراز

اختلال شخصیت در نوجوانان بیشتر مربوط
به روابط اجتماعی و تطابق رفتار آنها با
دیگران می‌باشد و بنظر دانشمندان مانند پی‌تل
و پریکارد از نوع جنون اخلاقی است که
معادل اسکوپاتی و یک حالت ضد اجتماعی
می‌باشد .

بطور کلی روانشناسان و روانپزشکان برای
اختلالات این دوره اصطلاحاتی دارند مانند
اسکیزوئید که بیشتر اختلال در برقراری روابط
اجتماعی است و نوجوان اکثراً " تنه‌است و یک
یا دودوست بیشتر ندارد و آنها هم از بین
خویشاوندان و نزدیکان انتخاب شده‌اند
علاقتمندی تحصیلی وی که ناشی از چنین
شخصیتی است بیشتر به رشته‌های ریاضی و
نجوم و هیئت و فلسفه است که نیازی به
ارتباط جمعی و اجتماعی ندارد .

نوع دیگر پارانوئید است که محور شخصیت
بدبینی و عدم اعتماد به دیگران می‌باشد این
نوع افراد از نظر اخلاقی و رفتاری و گفتاری
حمود و بسیار حساس و مغرور هستند
در بعضی دیگر افکار خرافی و ربط دادن اتفاقات
مختلف به یکدیگر و یا با خودشان و همچنین
عدم ثبات و پایداری در افکار و تصمیمات
مشاهده می‌شود که زائیده چنین طرز تفکر و منشی
است .

نوجوانانی هم ترکیبی از انواع فوق را دارا
هستند و آنچه مشترک در بین همه آنها می‌باشد
درونگرایی ، سردی ، خودخواهی ، خودمحوری
اختلال در روابط جمعی و ... که توجه
به چنین روحیاتی در نوجوانان ضروری است و
باید والدین قبل از بیدایش حالات روانی
به آنها توجه داشته‌اند از متخصصین کمک و یاری

بگیرند .

" اینجا " و " اکنون " ، خلاصه می شود ، در صورتیکه نوجوان از " اینجا " و اکنون پارافرازتر نهاده با واقعیتها آشنا می شود و تلخی بعضی از واقعیتها جای شیرینی بعضی از خیالبافیهای گذشته را می گیرد و اشکال مهم این است که در این موقع که او دارد واقعیتها را تجربه می کند بزرگترها هنوز او را کودک می پندارند و شخصیت او را به حساب نمی آورند و در جمع و جرگه بزرگترها خود را فردی اضافی احساس می کند .

نوجوان در چنین شرایطی ناگزیر از پیوستن به دوستان و هم سالان خویش می شود که به خلاف دو گروه کودکان و بزرگسالان او را بخوبی پذیرا هستند . به جهت همین جاذبه زیاد است که نوجوان را کمتر می توان در منزل یافت و بیشتر در بازیهای گروهی و در مهمانیها و در گروه نوجوانان میتوان او را پیدا کرد .

گذراندن اوقات فراغت با دوستان و غیبتهای

شخصیتهای دیگری از قبیل هیستریکی ها که معمولا " مسائل را با رنگ و لعاب هیجانی و همراه با خیالبافی و مخلوط کردن فانتزیها با واقعیات زندگی و همچنین بی کفایتی و وابسته بودن و یا تنبلی و سهل انگاری در تحصیل غیبتهای مکرر از درس و کلاس و اخراج به علت اختلالات رفتاری و دعوا و کتک کاری و بالاخره عدم دست آوردهای موفق و مناسب تحصیلی و ناسازگاری با محیط مدرسه از علائم بارز آن می باشد و شاید همان جنون اخلاقی باشد که روانشناسان در ۱۵۰ سال قبل عنوان نموده اند . در نوعی از اختلال شخصیت خود بزرگ بینی و خشم و تهاجم و بهانه تراشی نیز در بعضی از نوجوانان دیده میشود .

نکنه قابل توجه و دقت این است که دوره کودکی و جهان بینی کودکی زیر بنائی است برای ساخت دوره نوجوانی و جهان بینی کودک در دو واژه

و میل به حادثه جوئی و ماجراجوئی از مهم ترین ویژگیهای دوره نوجوانی است .

پدران و مادران عزیز

نوجوانی دوران مشکلی از زندگی دختران و پسران است تغییرات درونی و برونی ، روانی و جسمی از یک سو انتظارات خانواده و جامعه از طرف دیگر روح لطیف نوجوان راتحت فشار قرار میدهد . رفتار نوجوان در این مرحله ویژگیهایی می یابد که با اختلالات شخصیتی و رفتاری و گاه با بیماریهای روانی شباهت می یابد شناخت این خصوصیات تفاهم و همدلی و حمایت منطقی بزرگترها موجب سلامت گذراندن این مرحله بحرانی است .

نوجوان را دیگر آن کودک چند ماه و چند سال پیش ندانید برای او شخصیت مستقلی قائل باشید و او را احترام کنید و توجه داشته باشید که در خانواده های پر اولاد عدم رعایت این اصول مخصوصا " در فرزندان کوچکتر مشکلات زیادتری به بار می آورد .

هرگز نوجوان را از نظر شخصیت ، استعداد و موفقیت و ... با همسالان او مقایسه نکنید و موفقیت و خوشبختی دیگران را به رخ او نکشید بلکه بیشتر به مقایسه خود او با خودش بپردازید و پیشرفتهای شخصی و فردی او را مورد تقدیر و تحسین و تشویق قرار دهید .

سرگرمی هایی مانند طراحی ، نقاشی ، کارهای هنری و فنی و همچنین مطالعه در جهت سازندگی و عرضه ابتکارات نوجوانان و همچنین جهت برگردن ساعات فراغت آنان بسیار مفید است و آنان را از احساس بیهودگی دور می سازد .
نرمش و ورزشهای سبک و تمرین های عضلانی

مکرر از محافل و برنامه های خانواده موجب اعتراض پدر و مادر می شود و راحتی و آرامشی که نوجوانان با دوستان دارد معمولا " موجب کشمکش و تعارض بین والدین و ایشان است و والدین نگران لغزش های احتمالی نوجوانان هستند و نوجوان اعتقاد راسخ دارد که نگرانی آنها بی مورد است ، والدین سعی در نظارت بر امور دارند و نوجوان خواهان استقلال است .

مسئله هویت نوجوان و رسیدن به این هویت از بزرگترین مسائل و مشکلات اوست که سالها ممکن است افکار او را به خود مشغول کند .

این سؤال که " من که هستم ؟ " و در " کجا قرار دارم ؟ " " چه می خواهم بکنم ؟ " و از چه راهی و از چه موقع باید کاری را شروع کنم ؟ چه شغلی را انتخاب نمایم ؟ وضع تحصیلی و ادامه آن چگونه خواهد شد ؟ آیا بالاخره در زندگی موفق خواهم بود یا نه ؟

وضع اقتصادی و

از اشتغالات اصلی ذهنی نوجوانان خواهد بود در فرهنگ ما ادامه تحصیل و ورود به دانشگاه و بدست آوردن مدرک معادل خوشبختی و موفقیت قلمداد می شود از این نظر نوجوانان ما زیر فشار خانواده و اجتماع می باشند .

بطور کلی در تمام موارد کمال خواهی و کمال طلبی محور این افکار بوده تا اینکه بالاخره پس از مدتی نوجوان طرخی از هویت اجتماعی حرفه ای برای خود می یابد .

بطور خلاصه : بلاتکلیفی ، اضطراب تمام شدن دوره کودکی و رسیدن به بزرگسالی میل به کسب هویت با یک نگرش تکامل خواهانه ، تلاش برای استقلال که بزرگترها آنها خود محسوری و یکدندگی می دانند ، عدم تمایل به محافظه کاری

روزانه و تفریحات سالم دیگر موجب افزایش نشاط و نیروی جسمی و روحی نوجوانان می شود .
مصرف غذاهای مناسب و متعادل و استراحت و خواب کافی در شبانه روز آرامش کافی به آنها میدهد .

توجه به مسائل معنوی و اعمال خیرخواهانه و نیکوکارانه و تلاوت و حفظ آیات شریف قرآن کریم و احادیث و روایات در ساختن شخصیتی پاک و باتقوی و ایمان و در جلوگیری از لغزشها بسیار مفید و موثر است و بجاست که این حدیث شریف نبوی را یادآوری کنیم :
اذا مات ابن آدم انقطع عمله الا ثلاث ولد صالح یدعوا له بالسخیر و صدقه جاریه و علم ینتفع به آنگاه که آدمیزاد می میرد اعمال او جز نسبت به سه چیز قطع می شود :

۱- فرزندی شایسته ای که در حق پدر و مادر دعای خیر نماید .
۲- صدقه جاریه " خیرمستمر و عام المنفعه " مانند ساختن مسجد و مدرسه ، جاده و پل و خیابان و

۳- علم و دانشی که مردم بدان سودمند گردند امید چنان داریم که با شناخت بهتر روحیات نوجوانان و عمل به برخی از توصیه های یاد شده بتوانیم آنان را چنان تربیت کنیم که دارای شخصیتی پاک و سالم و مذهبی و معنوی گشته که منشاء خدمات مفید در جهت اسلام عزیز و جامعه اسلامیان گردند .
و برای زندگانی جاودانه خودشان و ما نیز مایه خیر و برکت باشند .
به امید پرورش فرزاندانی این چنین

طبقه از صفحه ۲

بود که پزشک قانونی سلامت دخترش را تأیید کرده بود .

مادر اختر آن روز دریافت که مادر خانواده چه وظایف سنگین و دشواری بعهده دارد .
روزهای بعد بچه های کلاس سوم همه خوشحال تر از روزهای قبل بودند زیرا دیگر اختر چشمانش را به یک نقطه ندوخته بهمه جانگاہ میگردد آری اختر به معلم کلاس نگاه می کرد به تخته سیاه نگاه می کرد به طلسم آفتاب نگاه می کرد .
بچهره های شاداب هم کلاسی هایش نگاه میکرد معلم کلاس سوم هم از اینکه گاه خنده در چهره لاغر اندام اختر می دید خوشحال بنظر میرسید و از اینکه انسانی را از سقوط و فاجعه نجات داده احساس غرور و شادمانی میکرد .

و مراقبت های ضروری که توسط پدران و مادران باید انجام شود با آنها اشاره نباید جمله پس از یکساعت به پایان رسیده همه خوشحال بودند و اصرار میکردند که مجدداً چنین جلسهای تشکیل گردد وقتی همه اولیاء از مدرسه خارج شدند تنها سه نفر در دفتر نشسته آرام آرام با یکدیگر سخن می گفتند این سه نفر عبارت بودند از مدیر مدرسه و معلم کلاس سوم و مادر اختر . جای شگفتی آنکه هنوز هم مادر اختر موضوع را باور نمیکرد وقتی با راهنمایی های مدیر مدرسه و مربی بهداشت اختر را به معاینات پزشکی معرفی کردند آنوقت بود که مادر اختر باین واقعیت ظنمی برده بحال بدبختی و هلاکت خود اشتیاق حسرت می ریخت در همین اشک ریختن خوشحال

